

Okul Öncesi Eğitimde Freinet Yaklaşımı

Ayşenur Kalkan¹

Tuba Mumcu²

Özet

Bu çalışmanın amacı 20. yüzyılda alternatif bir eğitim yaklaşımı olarak ortaya çıkan Célestin Freinet pedagojisini okul öncesi eğitim bağlamında analiz etmektir. Freinet'in pedagojik düşüncesi, öğrenme biçimine önemli katkı sağlamıştır. Okulların ortaya çıkışından önce insanlar gözlem yaparak ve tekrar yoluyla öğrenmekteydi. Ancak çocuklar okula adım attığında bu öğrenme biçimi yerini geleneksel eğitime bırakmıştı. Fakat Freinet'e göre, öğrenci sorularına yanıt arayarak ve çözmesi gereken problemleri çözerek öğrenmektedir. Böyle bir bağlamda bilgi, kişinin merakına verilen yanıtlar olup güçlü bir içsel motivasyon kaynağıdır. Freinet'in yöntemleri, deneyimleyerek öğrenme, iş birliği ve öğrencinin aktif katılımını vurgulayarak okul öncesi dönemden itibaren eğitimi gerçek yaşam deneyimleriyle bütünleştirmektedir. Araştırmada, Freinet pedagojisinin tarihsel temelleri, ilkeleri ve teknikleri incelenerek geleneksel eğitim modellerinden farkları ortaya konulmuştur. Freinet, eğitimin yalnızca teorik bilgi aktarımı olmadığını, öğrencilerin bilgiye aktif bir şekilde ulaşması gerektiğini savunmuştur. Bu doğrultuda, öğrencilere gerçek hayata dair deneyimler kazandırmayı amaçlamış ve onları özgür, bağımsız bireyler olarak yetiştirmeye yönelik yöntemler geliştirmiştir. Matbaanın kullanımı, serbest ifade ve iş birliğine dayalı öğrenme gibi temel yöntemler ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Ayrıca Freinet'in geleneksel eğitime yönelik eleştirileri ile pedagojisinin bireyselliğe dayalı yaratıcılığı, özerk öğrenmeyi ve toplumsal dayanışmayı nasıl desteklediği üzerinde durulmaktadır. Freinet pedagojisinin temel ilkeleri arasında demokratik eğitim anlayışı, öğrencilerin kendi öğrenmelerini yönlendirmeleri ve eğitimde üretkenliğin teşvik edilmesi yer almaktadır. Çalışmada, Freinet pedagojisinin günümüz eğitim sistemindeki yeri ve uygulanabilirliği de tartışılmaktadır.

1 Yüksek Lisans Öğrencisi, Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi, ayşenur.kalkan022@gmail.com, 0009-0008-8076-0822

2 Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi, tuba.crfidan@bilecik.edu.tr, 0000-0003-2769-5706

Özellikle okul öncesi eğitim düzeyinde yapılan bazı çalışmalar çerçevesinde Freinet yaklaşımının kullanımı değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, Freinet pedagojisi, okul öncesi dönemden itibaren eğitime yenilikçi ve özgürlükçü bir bakış açısı kazandırarak, çocukların yalnızca bilgi tüketicisi olmaktan çıkıp, eleştirel düşünen, üretken, iş birlikçi ve çalışan bireyler haline gelmesini amaçlayan bir model olarak önemini korumaktadır.

1. Giriş

Eğitimin kalitesinin, başarısının, kalıcılığının sürdürülmesi gibi konularda ilerleme olması gerekmektedir. Bu doğrultuda 20. yüzyıl boyunca çocuğa yönelik birçok yaklaşım ve pedagoji ortaya çıkmıştır (Toran, 2012). Tarihe göre eğitimde yenilenme hareketleri ilk kez filozoflar tarafından geldiği sanılsa da aslında öğretmenler tarafından gelmiştir (Imbernón, 2017). 20. yüzyılda ortaya çıkan alternatif eğitim modellerinden biri de Freinet pedagojisidir. Bu pedagoji, okul öncesi dönemden itibaren öğrenmeyi hayatla bütünleştiren, iş birliğini, aktif katılımı merkeze alan bir eğitim anlayışına sahiptir. Celestin Freinet İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra geliştirdiği bu pedagojisiyle öğrencilerin yaratıcı, özerk ve özgür birey olarak yetişmelerini hedeflemiştir. Freinet pedagojisinde öğrenciler sadece teorik bilgi almaz, aynı zamanda öğrenme sürecine aktif katılım sağlayarak praksis (eğitimin uygulamalı ve eyleme dayalı olması) kavramını gerçekleştirmektedirler. Bu uygulamayla Freinet, eğitimi hayatın bir uzantısı haline getirmeyi amaçlamıştır. Freinet, pedagojisini yüz yıl önce ortaya atmış olsa da hala güncelliğini korumaktadır. Özgürleştirici eğitim anlayışı arayanlar için bu pedagoji önemli bir kaynaktır (Arena & Resende, 2021). Bu çalışmada Freinet'in eğitim anlayışı, ilkeleri, okul öncesi döneme yönelik teknikleri ve uygulamaları ele alınmakta; geleneksel eğitimden farkları ve eğitim anlayışına katkıları değerlendirilmektedir.

2. Freinet Pedagojisine Genel Bakış

Alternatif eğitim yaklaşımları çocukların aktif katılımına ve özgürlüklerine odaklanmaktadır. Freinet sınıflarında da aktif ve iş birlikçi katılım önemsenmekle beraber sınıflarda gürültü eksik olmamaktadır. Aynı zamanda bu pedagoji yoksul çocukların yaşam koşullarını iyileştirmeyi hedefleyen terapötik yaklaşımdır. Freinet pedagojisi yaşam felsefesi olmakla beraber Freinet okullarında sağlıklı yaşam önemsenmekte, egzersiz ve doğaya önem verilmektedir. Çevreyle etkileşim kurarak öğrenme önemli bir yer tutmaktadır. Bu pedagojide okulun fiziksel yapısı ve peyzaj düzenlemesinin nasıl olduğu önemlidir. Peyzaj düzenlemesi çocuklara özgürce keşfetme imkânı sunmalı, çevreyi deneyimleyebilmeli ve eğitimin amacına da hizmet etmelidir.

Freinet pedagojisi çocukların akademik, duygusal, psikolojik gelişimlerini desteklemekte ve aynı zamanda disleksi gibi öğrenme bozuklukları olan çocuklarla da ilgilenmektedir (Go & Riondet, 2019).

2.1. Freinet'in Eğitim Anlayışı

Freinet'in eğitim anlayışına göre eğitimin işlevi sadece öğrencilere bilgi öğretilmesi değil, okulu öğrencilerin hayatlarının uzantısı haline getirmektir. Freinet, savaşın travmalarına rağmen eğitimci kimliğinden vazgeçmeyerek pedagojik düzene farklı bir bakış getirmiştir. Freinet pedagojisinin asıl amacı özerk ve özgür bireyler yetiştirmektir. Bu pedagojiye göre hata yapmak normaldir ve hata cezalandırılmamalıdır. Hata cezalandırılırsa bu durum güvensizliğe yol açabilir. Çünkü bilmediğimiz şeyleri öğrendiğimiz için hata yapmak aslında bir zorunluluktur (Aydınbeğ ve Yüksel, 2019). Freinet pedagojisi öğrenciyi merkeze almakta, sorumluluk duygusu, yansıtıcı düşünme, iletişim, yaratıcılık gibi ilkeleri benimsemektedir (Fortunato & Porto, 2020). Çocuk merkezli bir pedagoji olup, uygun pedagojik tekniklerin kullanımına dayanmaktadır. Freinet'e göre eğitimde iş birliği, farkındalık, özerklik gibi teknikler önemli yer tutmaktadır (Gumiero & Araújo, 2019). Bu pedagojide dinamik, yaşayan bir okul fikri bulunmaktadır. Okullarda eğitimin iş birliğine dayalı olması, fikirlerin özgürce dile getirilmesi ve çocuğa saygı duyulması önemsenmektedir. Freinet'in pedagojik yaklaşımının temel özellikleri; deneme yanılma ile öğrenme anlayışı, çocuklara doğuştan verilmiş olan ve okul öncesi dönemde önemi artan üretkenlik eğilimini beslemeye yönelik girişim, öğrenmenin etkileşimli ilerlemesi ve iş birliğini teşvik etmedir. Geleneksel eğitime karşı olan Freinet, bu yaklaşımın öğrencileri mekanikleşmiş bir düzenin parçası yaptığını savunmuştur. O, öğrencilerin doğal öğrenmeye en yakın yöntem olan (Aydınbeğ ve Yüksel, 2019) deneme-yanılma yoluyla, yaparak ve yaşayarak öğrenmesini önemseyen bir pedagojiyi benimsemiştir. Bu yaklaşımda öğrenciler sadece teorik bilgileri öğrenmekle kalmayıp, aynı zamanda eleştirel düşünme ve özerklik kazanmaktadırlar. Freinet'in geleneksel okullara göre daha özgür ve demokratik bir sistemi oluşturma isteği vardır (Fortunato & Porto, 2020). Fransız eğitimcilerden biri olan Vilma, sınıfı çocukların çalıştığı ve inşa ettiği bir şantiye olarak tanımlamıştır (Vilma, öğretmen). Freire, "Öğretenler öğretirken öğrenir, öğrenenler de öğrenerek öğretir" demiştir (Freire, 1996). Freinet'e göre iş birliğine dayalı çalışma iki şekilde olmaktadır. Biri, öğretmenler arası, diğeri öğrenciler arası iş birliğidir. Freinet pedagojisinde öğretmenler öğrencilerle beraber çalışmakta hem öğretip hem öğrenmektedirler. Bu pedagojinin temelinde çocukların bireysel merakları, deneyimleri ve hatalarından ders çıkarma fırsatı yatmaktadır. Öğrencilerin birlikte çalışmaları, iş

birliği yapmaları ve toplumsal dayanışma gibi değerleri kazanmaları da önemsenmektedir. Freinet sürekli olarak çevreye uyum sağlayan bir eğitimden bahsetmektedir. Çevreye uyum sağlamak için o zamanın modern teknolojilerinden olan baskı makinesini sınıfa getirmiş (Aydınbeğ ve Yüksel, 2019) ve köy okulu öğretmeni olarak ders kitaplarını eleştirdiği için atölye kavramını ortaya atan ilk kişilerden olmuştur (Öztürk, 2019). Çocuklarla çalışırken “sınıf yürüyüşü” ve “serbest metin” gibi yöntemler geliştirmiştir. Sınıf yürüyüşü ile öğrencilerin dış dünyayı gözlemlemesini ve duyularıyla deneyim kazanmasını sağlamış ve serbest metin yöntemiyle ise öğrenciler, öğretmenin verdiği bir konu hakkında kendi düşüncelerini ve hayallerini yazıya aktararak yaratıcılıklarını geliştirme şansı bulmuşlardır (Ay, 2012). Bu pedagojide öğrenciler bir ekip olarak çalışmakta, tartışarak sözel yeteneklerini geliştirmektedirler. Ayrıca keşif yoluyla, özerk bir şekilde çalışarak öz yönetim geliştirmekte böylece çalışmalarında bağımsız hale gelmektedirler. Fransız eğitimci Vilma şöyle demiştir: “Sınıf canlıdır ve öğrenci için bir anlamı vardır, hayatın bir uzantısıdır. Hayat ve okul arasında hiçbir fark yoktur” (Vilma, öğretmen). Arena & Resende (2021), okullarda hayatın öğrenilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Freinet pedagojisi dayanakları; insanların bilimsel ve kültürel bilgileri öğrenmesini destekleyerek toplumsal gelişime katkı sağlamak, çocukların okulda öğrendiklerini gerçek hayata uyarlayabilmelerini sağlayarak öğrenmenin hayata faydalarını anlamak, okulların sosyal, kültürel bağlamlarla ilişki içinde olmasını sağlamak, öğrenci ve öğretmenler arasında eşitlikçi ve demokratik bir ilişki olmasını sağlamaktır (Costa Rico, 2019).

2.2. Freinet’in Geleneksel Eğitime Eleştirileri

Birçok yaklaşım ortaya çıkmasına rağmen geleneksel eğitim, Freinet’in deyiimiyle skolastik eğitim, hala canlı bir şekilde varlığını sürdürmektedir (Zabala, 1998). Freinet şu ana kadar eğitimin, skolastizmin ilkelerine göre devam ettiğini ileri sürmüştür. Yani okulların gerçek hayattan kopuk olmasını skolastizm olarak adlandırmış ve çocukların skolastizmle aktiflikten çok, pasif hale geldiğini savunmuştur. Okullardaki programın, müfredatın, içeriğin veya planın altında yatan gerçeklik yine skolastizmdir. Müfredat olduğu sürece her zaman o içeriği anlatan biri olmak zorundadır. Bu kişi de öğretmendir. Akıllı tahtalarda veya normal tahtalarda, öğrenciye görev vererek olsun veya olmasın hepsinin sonucu aynı şeye çıkar; bu da skolastizmdir. Geleneksel okul mantığına bakıldığında öğretmen teorik bilgiyi anlatır, sonrasında öğrencilere alıştırmaya ve tekrarlar yapmak düşer. Okullarda kalıcılık şartlarının olmaması, sınıfların kalabalık olması, çok fazla ders işlenmesi Freinet’in özgürlükçü olan yöntemiyle çelişmektedir (Freinet, 1979). Freinet’in bu

düşüncesine göre öğretmenler çocukların ilgisini çekmek ve derslerini dikkat çekici bir hale getirmek için palyaço haline gelmiştir (Freinet, 2004).

Freinet'in eğitime katkılarına bakıldığında ders kitaplarının olmaması, sınıfların olmaması ve her sınıfta en fazla 25 öğrenci olması gerektiğini vurgulamıştır. Ders kitaplarının olmaması, bize hazır paketler şeklinde sunulan müfredatın olmamasıdır. Her sınıfta 25 öğrencinin olması hem bireysel hem de iş birliği içeren çalışmaların daha kolay yapılabilmesidir. Bu pedagoji geleneksel eğitimin tam tersidir. Geleneksel okullar, öğretmen merkezlidir ve çocukları pasif konuma getirip onların okula olan ilgilerinin azalmasına sebep olmaktadır (Moran, 2012). Geleneksel eğitim; okul, ezber, tekrar ve ders kitaplarını desteklemektedir (Aydınbeğ ve Yüksel, 2019). Okullarda sunuş yoluyla öğretimler yapılarak öğretmen merkezli yöntem uygulanmakta ve bu durumda çocuklar pasif konuma düşmektedir. Öğrenci Freinet'e göre ilk önce kendi başına uğraşır, yapmaya çalışır; sonrasında teorik bilgilere ihtiyaç duyar. Freinet etkinlik ve iş kavramını bağdaştırmıştır. İş kavramından kastettiği okul etkinlikleri düzenleme, aktif okul oluşturma ve etkinlikler düzenleyerek çocukları aktifleştirmektir. Etkinlik noktasında ise Freinet, çocukların etkinliklere katıldıkça daha başarılı olduklarını, akademik ve entelektüel gelişimlerinin ilerlediğini söylemiştir (Freinet, 1979). Bu pedagojide hem öğrenciler hem de öğretmenler çalışır. Yani yaparak yaşayarak öğrendikten sonra teorik bilgilere doğru yönelmek gerekmektedir. Her çocuk kendisine öğretilen bilgiyi gerçek hayatta ne zaman ve nerede kullanacağını sorgulamıştır. Freinet yaparak yaşayarak öğrenmeyle, günlük hayatta çocukların karşılarına çıkabilecek sorunlara yönelik problemlerle uğraşarak öğrenmenin gerçekleşebileceğini savunmuş aksi halde öğrenilen bilginin çok kısa sürede unutulacağını söylemiştir (Freinet, 2004).

2.3. Freinet'in Çocuk Gelişimi Tanımı

Freinet çocuk gelişimini üç aşama şeklinde tanımlamıştır:

Birinci aşama sıfır-iki yaş dönemidir. Çocuğun ilk tepkileri ve ilk öğrenmelerinin yaşandığı dönemdir. Çocuklar bu dönemde çoğunlukla içgüdüsel ve çevre tarafından tetiklenir. Bu aşamada çocuk, güvenli bir ortamda yetişmelidir. İkinci aşama iki-beş yaş dönemidir. Çocuk deneyim kazandıktan sonra çevresini kendi ihtiyaçlarına göre düzenlemeye başlar. Çocuk dünyayı keşfetmekte, akran etkileşimine girmekte ve yeni şeyler üretmektedir. Freinet'e göre çocuklar bu dönemde okul öncesi kurumuna devam edebilirler. Üçüncü aşama ise beş ve üzeri yaş dönemidir. Çocuklar bu dönemde okula başlarlar ve toplumun bir üyesi olmaya hazırlanırlar. Bu aşamada öğretmenlerin rolü önemlidir. Çocukların olumlu duyguları teşvik

edilmeli, çalışmaya yönlendirilmeli ve tatmin duyguları pekiştirilmelidir. Ayrıca bu dönemde çocukların hem ebeveynleri hem öğretmenleri tarafından yönlendirilmesi oldukça önem arz etmektedir (Sirjajeva, 2021).

2.4. Dinleme Pedagojisi

Freinet pedagojisinin ilkelerine dayanarak Dinleme Pedagojisi geliştirilmiştir. Bu, İtalyan Movimento di Cooperazione Educativa (MCE) hareketine göre 1970'li yıllarda geliştirilen bir erken çocukluk eğitim yaklaşımıdır. Bu pedagojiye göre, çocukların duygu, düşünce ve ifadelerine derin bir saygı gösterilmektedir. Bu yaklaşımla yapılan araştırmalarda, okul öncesi, ilköğretim, ortaokul hatta kreşlerde olumlu sonuçlar gözlemlenmiştir. Çocukların duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine fırsat veren Dinleme Pedagojisi'nde pek çok araç geliştirilmiştir. Bunlar; toplantılar, duvar günlükleri, çocukların konuşmalarını veya fikirlerini kaydetme, öğretmenlerin gözlemlerini kolaylaştıran günlüklerdir. Bu modellerle birlikte pedagojik yeniliklere önemli katkılar sunulmuştur. Dinleme Pedagojisi, çocukların bireysel ifadelerine duyulan saygıyı ve onların dünyalarını keşfetmeye yönelik bir anlayışı temsil etmektedir (Tripi, 2024).

3. Okul Öncesi Dönemde Freinet Pedagojisi

3.1. Okul Öncesi Eğitimde Freinet Pedagojisinde Kullanılan Teknikler ve Yöntemler

Freinet hiçbir zaman “Freinet yöntemi” terimini kullanmamıştır. Freinet teknikleri terimini tercih etmiştir. Freinet tekniklerine ise “modern okul teknikleri” adını vermiştir. 1960 yıllarında Freinet pedagojisi terimi kullanılmaya başlanmıştır. Freinet pedagojisi gelecek pedagojisi olarak ele alınmakta ve aktif pedagojiler kapsamında değerlendirilmektedir. Freinet, Decroly, Cousinet ve Profit'in tekniklerinden faydalanmıştır (Costa Rico, 2019). Giauque (2015), bu pedagojinin günümüzde hala geçerli olmasını, Freinet'in uygulamalarının pratikle bağlantısından kaynaklandığını vurgulamaktadır. Freinet okul öncesi dönemde serbest ifade (serbest resim, serbest metin, tartışma), iletişim teknikleri (okul gazetesi, okullar arası haberleşme, kompozisyon, sunum), ortam analizi (soru kutusu, sınıf ziyareti, deney, eleştirel gazete inceleme), çalışmanın bireyselleştirilmesi için teknikler (belge toplama, öz düzeltme araçları), iş birlikli yaşam (bireysel çalışma planı, değerlendirme, çalışmanın planlanması) (Aydınbeğ ve Yüksel, 2019), okul matbaası, okul gazetesi, mektup alışverişi, sosyal çevre araştırmaları, ders kitaplarının yerine geçen yaşam kitapları ve bilimsel çalışmalar gibi eğitim tekniklerini kullanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Freinet'in kullandığı çeşitli teknikler

Teknikler		
Serbest İfade	Matbaa	Atölye
Okuma, Yazma, Çizim.	Okul Yazışmaları	Okul Gezileri
Duvar Gazetesi	Yaşam Kitabı	Çalışma Planları
Sınıf Konferansları	Çevre Çalışması	Yaşam Temelli Hesaplama
Çevre Çalışması	Dosyalar	El İşi Çalışmaları
Matematik Araştırması	Freinet Zarfları	Röportaj

3.1.1. Serbest İfade Tekniği

Serbest ifade teknikleri okul öncesi dönemde çocukların düşüncelerini, sorularını özgürce ifade edebilmeleri için önemlidir. Bireysel farkındalık kazandırmakta ve yaratıcılığı desteklemektedir (Aydınbeek ve Yüksel, 2019). Serbest metin, serbest resim, müziksel yaratım, bedensel ifade ve tartışma gibi birçok tekniği içermektedir. En çok kullanılan ise serbest metindir. Serbest metin çocukların her hafta kendi ilgilerine göre bir konu hakkında serbest bir metin yazmaları demektir. Özgür metinlerle çocuklara belirlenmiş kompozisyon konuları dayatılmaz. Bunun yerine çocuklar ister sınıfta ister dışarıda, ihtiyaçları doğrultusunda bir şey ifade etme ihtiyacı hissettiklerinde ortaya çıkmalıdır. Freinet, “özgür metin gerçekten özgür olmalıdır” demiştir. Özgür metinler, sınıfı yaşam alanına dönüştürmektedir. Her çocuk yazdığı metinleri sesli bir şekilde okur. Bir metin seçilir, seçilen metin tahtaya yazılır, metin üzerinde dilbilgisi ve noktalama çalışmaları yapılır, çocuklar metni yaşam kitaplarına geçirir, sınıf gazetesi için yayınlar ve görselleştirir. Bu süreç bazı dersler için uygulanabilir (Aydınbeek ve Yüksel, 2019). Freinet'in özgür metin yaklaşımı sadece yazı değil çizim, jest, konuşma gibi ifadeleri de içermektedir. Okul gezilerinden sonra özgür metin yazımı için ilham alınmış olunur. Gezi dönüşü öğretmen tahtaya metni yazar, metni sesli bir şekilde okur ve öğrencilerin önerileri eklenerek, kompozisyon yazılmış olur (Freinet, 1968). Okul öncesi dönemde serbest metin tekniği ebeveynlerle birlikte yapılmakta veya yerini çizime bırakmaktadır. Bu teknikte okul öncesi dönemde çocuklar kendi üretimlerini ‘benim metnim’ olarak vurgulayarak başrolde olduklarını hissederler. Bu dönemde kendi metinlerini üretmeleri, deney yapmaları ve belgelenmeleri yalnızca basit bir serbest metin üretimi değil bağımsız olarak gelişen bir üretim sürecidir. Çocukların bireysel gelişimlerini desteklemekte ve özerkliklerinin oluşmasının arkasında itici güç olmaktadır (Barros, 2022). Freinet 1948 yılında bir broşür çıkararak özgür metin kavramını özetlemiştir. Bu özgür metinde çocuklar yazmaya,

çizmeye zorlanmamalı, zaten söyleyecek şeyleri olduğunda ve doğal enerjileri beslendiğinde yazmak isteyeceklerini ifade etmiştir. Freinet pedagojisi, yazıyı bireysel gelişimi destekleyen bir araç olarak görmekte ve çizim, yazı, okuma gibi ifadeleri, gelişimin ilerlemesine hizmet eden araçlar olarak kabul etmektedir.

3.1.2. Matbaa Kullanımı

Küçük yaşlardan itibaren deney yapmayı içeren Freinet pedagojisi öğrenme ve öğretme süreçlerinde oldukça önemlidir. Freinet'in geliştirdiği baskı kullanımı pedagojinin ayırt edici özelliklerinden biridir (Rodríguez & Heredia, 2020). Matbaanın kullanılmaya başlanması, Freinet pedagojisinin ilkelerinden olan iş birlikli çalışmayı kolaylaştırmış ve okullarda kullanılmasıyla bir çığır açmıştır (Terán, 1996). Bugünlerde okullarda yeni teknolojilerin kullanılması ile o dönemde matbaanın kullanımı birbirine benzer şekilde düşünülebilir. Matbaanın kullanımı okuma, yazma, imla kuralları ve doğru yazım tekniklerini geliştirmiştir. Freinet pedagojisinde serbest metin, çizim, okul yazışmaları ve belgesel dosya gibi teknikler için de önemli bir araçtır (Rodríguez & Heredia, 2020). Matbaa, çocukları okuldan çıkarıp günlük hayatlarında haberler aramaya teşvik etmekte ve böylece gerçek yaşamla bağlantı kurmalarını sağlamaktadır (Albarello, Canella & Tsuji, 2014). Okul öncesi dönemde çocukların ifade özgürlüğüne, iş birliğine, okuma yazmanın gelişimine, yaratıcılığa ve motivasyona katkı sağlamaktadır. Freinet matbaadan, çocukların merakını uyandıran bir araç olarak bahsetmiştir. Matbaanın kullanımıyla, çocuğun özgürleşmesine odaklanan yeni bir eğitim anlayışı gelişmiştir (González Monteagudo, 2013) ve aynı zamanda ders kitaplarının sabitliği de değişmiştir (Costa Rico, 2010). Matbaanın kullanımı, her çocuğun sözlü ve yazılı iletişim becerilerini destekleyerek sınıflarda ekip çalışmasını teşvik etmektedir. Okullarda matbaanın kullanılmaya başlanmasıyla ortaya çıkan pedagojik dönüşümün farkına varılmalı ve bu dönüşümde Freinetçi eğitim anlayışının temeli görülmelidir (Errico, 2014). 1924 yılında Freinet sınıfının merkezine bir matbaa yerleştirmiş ve zamanla bu, "Okulda Matbaa" adını almıştır. Matbaa edinme kararı iş birliğine ve kolektif çalışmaya katkı sağlamıştır. Matbaa etrafında oluşturulan disiplin, öğretmenin otoritesine değil öğrencilerin iş birliği içinde çalışma motivasyonlarına dayanmaktadır. Matbaa, çocukları ders kitaplarına bağımlı olmaktan da kurtarmıştır. Freinet'in dediği gibi artık ders kitapları yok sloganını da desteklemiştir. Matbaa sayesinde de ders kitaplarına olan ihtiyaç ve bağımlılık git gide azalmış ve çocuklar kendi ihtiyaçlarına, ilgilerine uygun olarak okuma materyalleri üretmiştir. Çocuklar öğrenme sürecinde daha aktif rol almıştır. Yayınlar sebebiyle artan matbaa kullanımı Freinet pedagojisinin yayılmasına katkıda bulunmuştur.

3.1.3. Atölye Çalışmaları

Freinet sınıflarında sadece öğretmen üretmez; aksine bütün sınıf iş birliği içinde üretim yapar. Sınıfla birlikte farklı farklı atölyeler oluşturulur. Bu atölyeler keşfetmeyi, dokunsal öğrenmeyi sağlamakta ve çocukların aktif olmalarını destekleyerek anlamlı öğrenmeye yol açmaktadır (Lobo, 2024; Munhoz & Prado, 2022). Atölye çalışmaları öğrenci sayısının fazlalığı dışında tüm sınıfların çeşitli bağlamlarında uygulanabilmektedir. Öğretmenler atölye planlamalarının yanı sıra çocuklara ekip şeklinde çalışmalarında yardımcı olmak, bu sıra da gelişim takibi yapmak, fikir çatışmaları olduğunda tartışma, müzakere etme gibi yöntemleri kullanmaktadır. Freinet, çalışma atölyesinden hem grupça yürütülen toplumsal bir atölye olması hem de bireysel olarak öğrencileri eğitmesinden bahsetmiştir (Barros & Ferreira, 2022; Caetano & Bortolanza, 2018). Atölye teknikleri; toplantı, serbest metin, çevre araştırması, iş birlikçi kuklalar olarak sayılmaktadır. Freinet'e göre öğretmenler uygun sınıf ve öğrenme ortamlarını oluşturdukları takdirde zaten çocuklar kendi ihtiyaçları doğrultusunda kendi kendilerini eğiteceklerdir. Freinet, sınıflarda yedi atölyenin olması gerektiğini savunur. Bunlar ahşap- metal işçiliği atölyesi, yaşam becerileri atölyesi, inşaat atölyesi, araştırma atölyesi, deney atölyesi, grafik ve iletişim atölyesi, sanat ve iletişim atölyesidir. Okulun dışında da tarım ve hayvan bakımı atölyesi bulunmaktadır (Öztürk, 2019). Okullarda olan atölyeler farklı farklı kullanılmıştır. Kimi okullar çocukları tamamen serbest bırakırken kimileri de belirlenmiş deney setleriyle yönlendirmiştir. Freinet'e göre atölyelerde herhangi bir çalışma kağıtları ve yönlendirici herhangi bir materyal olmamalıdır. Çünkü bu çocuğun özgürlüğünü kısıtlar. Okul dışında yürütülen atölye çalışmaları günlük gezi seviyesinde kaldığı ve devamlılığı sağlanamadığı için bu sorun "öğrenci atölyeleri" (NatLab) kullanılarak çözülmüştür. Ülkemizde de aynı uygulamalar yürütülürse gezilerin anlam kazanacağı düşünülmektedir (Öztürk, 2019). Okul öncesi dönemde çalışma köşeleri, atölye çalışmaları gibi farklı etkinlikler içermekte ve çocuklar öğretmenlerle beraber planlama yaparak bu alanları oluşturmaktadır (Ksunoki, Lima & Moraes, 2023). Freinet'e göre bu alanlar yalnızca vakit geçirmek için değil aynı zamanda çocukların hayal güçlerini geliştirmelerine, çeşitli hipotezler üretmelerine ve keşif yapmalarına katkı sağlamaktadır (Almeida & Merlim, 2019).

3.1.4. Doğal Okuma Yazma Yöntemi

Bu yöntem, çocukların özgürce ifade edebilmelerini temel almakta ve okuma-yazma sürecini doğal bir süreç haline getirmektedir. Doğal okuma-yazma yöntemi, anlam ve kodu etkileşim içinde ele almaktadır. Bu şekilde yazma ve okuma eylemleri birleştirilir. Okul öncesi dönemde çocuklar doğal

bir süreçle yazı diline aşinalık kazanmakta, kelimeler arası benzerlik ve farklarını analiz etmekte ve ilkokula geçtiklerinde ihtiyaçlarına göre metinler üretmektedirler. Bu süreç, deneme-yanılma ile öğrenmeyi, bireysel ve grup çalışmasını temel almaktadır. Bu şekilde çocuklar daha doğal bir şekilde öğrenmekte ve öğrenmelerini daha kalıcı hale getirmektedirler (Costa Rico, 2019).

3.1.5. Okul Yazışmaları

Freinet pedagojisinde okul yazışmaları önemli bir yer tutmaktadır (Lorenzo, 2016). Okul yazışmaları, çocukların iki haftada bir olacak şekilde birbirlerine e-posta yoluyla gönderdikleri dijital eserleri (yazı veya çizim) paylaşımları şeklinde tanımlanmaktadır.

3.1.6. Duvar Gazetesi

Duvar gazetesi yöntemiyle çocuklar çizimlerini, yazılarını, düşüncelerini sınıfta ya da okulda bulunan panoya asarak sergilerler. Buradaki amaç çocukların deneyimlerini paylaşmaları ve akranlarıyla iş birliği yaparak öğrenebilecekleri özgür bir ifade alanı oluşturmaktır. Okul öncesi dönemde çocuklar akranlarıyla etkileşim kurarak duvar gazetesinde ele alınacak konuyu yetişkin rehberliğinde demokratik bir şekilde seçmekte ve böylece aktif katılım teşvik edilmektedir. Bu teknik çocuğun serbestçe öğrenmesine ve karar vermesine katkı sağlamaktadır (Barros, 2017). Bu tekniğin okul öncesi dönemdeki çocuklara en büyük katkısı ise, çocukların duvar gazetesini iş birliği içerisinde oluşturmaları ve bu süreçte akranlarıyla bağ kurarak özerklik kazanmalarındır (Ksunoki, Lima & Moraes, 2023). Dolayısıyla duvar gazetesi tekniği okul öncesi dönemden itibaren çocukların etkileşimini, duygu ifadesini, aktif katılımını ve öğrenmelerini destekleyen bir tekniktir. Duvar gazetesi düşüncelerin özgürce ifade edilmesini ve iş birliğini teşvik etmektedir. Çocukların ilgi alanlarına yönelik olması onların motivasyonlarını artırması yönüyle önemlidir. Bu nedenle yazılmak istenen haberler farklı konulardan olabilir. Duvar gazetesi, ifade özgürlüğüne (González Monteagudo, 2013), yaratıcılığa, sözlü ve yazılı ifadelerin gelişimine, eleştirel ve yansıtıcı düşünmeye, iletişimsel becerilerin gelişimine katkı sağlamaktadır (Byrne, 2008). Freinet, duvar gazetesini yalnızca bir araç olarak görmemektedir (Albarello, Canella & Tsuji, 2014). Aynı zamanda duvar gazeteleri, çocukları okuma ve yazmaya teşvik eden, çocuklarda öğrenme isteği uyandıran ve insan ilişkilerini destekleyen bir araçtır.

3.1.7. Yaşam Kitabı

“Yaşam Kitabı” adı verilen uygulama ile iş birliği içinde bir belgelendirme oluşturulur. Bu, çocukların gelişim süreçlerini belgelendiren bir yöntemdir (Tortora, 2020). Her toplantıda sınıftan demokratik şekilde seçilen bir çocuk öğretmen rehberliğinde, bu süreçte yaşananları, arkadaşlarının görüşlerini, sanatsal çizimlerini, düşüncelerini bu kitapta toplar. Bu kitap hem bilgi kaynağıdır hem de iş birliği içinde yapılmış olan her şeyin kaydını tutan bir hafızadır.

3.1.8. Okul Gezileri

Öğretmenlerin çocukları açık alana götürerek doğayla temas kurmalarını sağladıkları bir öğretim yöntemidir. Gezi dersi çocukları çevreyle etkileşime sokarak farklı öğrenme şekli sunan bir tekniktir (Barros & Ferreira, 2022). Çocuklar bu teknik sayesinde yaşamlarıyla bağlantılı bir şekilde öğrenmekte ve dünyayla etkileşime girerek öğretmenin rehberliğiyle bilgi edinmektedirler (Kusunoki, Lima & Moraes 2023). Gezi dersleri, çocuklar, öğretmenler ve çevre arasındaki etkileşimi güçlendirmektedir. Bu etkileşim sayesinde çocukların öğrenmesi doğal bir şekilde gerçekleşmektedir. Okul öncesi dönemde çocuklar bu yöntemle keşifler yapmakta, araştırmalar gerçekleştirmekte ve oyun yoluyla öğrenmektedirler. Gezi yöntemiyle elde edilen gözlemler daha sonra duvar gazetesinde öğretmen yardımıyla sergilenmekte ve serbest metin tekniğine de katkı sağlamaktadır.

3.1.9. Çalışma Planları

Çalışma planı, yapılacak etkinliklerin esnek bir şekilde belirlendiği ve çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre uyarlanabildiği bir belgedir. Freinet’in pedagojisinde çocuklarla beraber her hafta kooperatif olarak kararlar alınır, öğrenme süreçleri bu şekilde düzenlenmiş olur. Okul öncesi dönemde çalışma planlarını çocuklarla birlikte hazırlamak, çocukların hem özerk gelişimlerine hem iş birlikli çalışmalarına katkı sağlar. Çocuklar kendi haftalık çalışma planlarını hazırlayarak ilerlemelerini değerlendirirler.

3.1.10. Sınıf Konferansları

Konferans tekniğinde her çocuk ebeveyn eşliğinde bir sorun üzerine derinlemesine araştırma yapar. Bu şekilde okul öncesi dönemde ebeveyn katılımı sağlanmış olur. Sonra arkadaşlarına sunum yapar ve onlar da sorular sorarlar.

3.1.11. Çevre Çalışması

Çevre çalışması tekniğinde çevreyle ilgili güncel bir sorun seçilir ve sınıftaki çocuklar dörderli grup olurlar. Çocuklar konulara yönelik soru sorar ve cevap verirler. Okul öncesi dönemde grup çalışmaları yapmak çocukların benlik gelişimlerine ve özgür ifade becerilerine katkı sağlar.

3.1.12. Dosyalar

Freinet, ilk kez oto kontrol dosyalarını kullanmıştır. Bu sayede çocuklar kendi hızlarında çalışır ve hatalarını düzeltirler. Her ders için bu dosyalar kullanılabilir (Freinet, 1964).

3.1.13. Sanat Atölyeleri ve El İşi Çalışmaları

Freinet okullarında olan okul gazetesi ve yapılan yayınlar el işçiliğiyle hazırlanır. Aynı zamanda okul öncesi dönemde el işçiliği, çocukların motor gelişimini desteklemekte ve bu şekilde eğitime birçok yönden katkı sağlamaktadır. Elle yapılan işlerin değeri ve önemi Freinet dışında birçok kişi tarafından da önemsenmiştir.

3.1.14. Matematik Araştırması

Matematik araştırmasında, dört kişilik gruplar oluşturulur. Matematikle ilgili bir konuda araştırma yapılır ve arkadaşlara sunulur. Okul öncesi dönemde öğretmen eşliğinde basit matematik konuları seçilir ve etkinlik planlanarak çocukların aktif katılımı desteklenir.

3.1.15. Freinet Zarfları

Freinet zarfları çocukların fikirlerini ve çalışmalarını paylaşmak amacıyla kullandıkları materyaldir. Çocuklar yazılı çalışmalarını zarflara koyarlar. Her zarfta “tebrik ederim.”, “eleştiriyorum.”, “öneriyorum” gibi yönlendirmeler bulunur. Diğer sınıf üyeleri bu zarflara düşüncelerini bırakabilirler. Böylece çocuklar özgürce fikirlerini paylaşır ve çalışmaları için değerlendirilme fırsatı yakalar (Ay, 2012; Tripi, 2024). Okul öncesi dönemde çocukların her türlü çalışmaları zarflara koyulur. Zarflarda yönlendirmeler yazılı şekilde değil görsel şekilde çizilir. Böylece çocuklar özgürce fikirlerini ifade eder ve arkadaşları tarafından değerlendirilme fırsatı bulurlar.

3.1.16. Röportaj Tekniği

Röportaj tekniğinde okul öncesi dönemde her çocuk ebeveyn eşliğinde kendine bir konu seçer. Bu konu, okula getirilen nesnelere göre kararlaştırılır

ve çocuk sınıfta kendini tanıtır. Konuyu bir dakika sunar ve sorulan soruları cevaplar. Bir kişi de sözcü olup herkese sırasıyla söz verir.

3.2. Freinet Pedagojisinde Öğretmenin Yeri

Erken çocukluk eğitiminde öğretmenlerin kullandıkları stratejiler ile kullandıkları eğitim yöntemlerinin uyumlu olması önemlidir. En önemlisi de öğretmenlerin çocukların günlük hayata aktif katılım gösterebileceği stratejiler seçmesidir. Bu, çocukların sorumluluk duygusunu ve bağımsız düşünme becerilerini artırabilir (Albulescu & Albulescu, 2017). Freinet'e göre öğretmenin kişiliğini oluşturan üç unsur vardır. Bunlar çalışma, zekâ ve ruhtur. Çalışma, öğretmenlerin kendi pedagojik yöntemlerini uygulamasıdır. Zekâ, kişinin deneyimlerini özümsemesidir. Ruh ise içgüdü, ihtiyaç ve mizahtan oluşmaktadır. Öğretmenler farklı alanlarda kendilerini geliştirmeli ve becerikli olmaya devam etmelidirler (Sirjajeva, 2021). Çocukların asıl ihtiyacı olan şey öğretimden ziyade bilim ve bilgi yolunda desteklenmeleridir. Bu sebeple öğretmen yardımcı ve yönlendirici olmalıdır. Çocuklarla birlikte çalışıp gruba dahil olmalıdır. Çocukların soru ve beklentilerini yanıtlamalı ve öğrenme sürecine girmeye çalışmalıdır. Ancak bu şekilde öğrencilerle yakınlık kurabilir (Aydınbek ve Yüksel, 2019).

3.3. Okul Öncesi Eğitimde Ebeveynlerin Katılımı

Birçok pedagojide olduğu gibi Freinet pedagojisinde de ebeveyn katılımı önemli bir rol oynamaktadır. Ebeveyn katılımı okul öncesi dönemde çocukların eğitimine aktif katılımları ve gelecekteki akademik gelişimleri açısından oldukça önemlidir. Ebeveynler ve öğretmenler çocuklar için ortak bir strateji belirlemelidirler. Bu stratejiyi hem evde hem okulda eş zamanlı olarak uygulamalıdır. Bu şekilde çocuğun gelişimi her iki ortamda da tutarlı ve kesintisiz bir şekilde ilerlemiş olur (Sirjajeva, 2021).

3.4. Okul Öncesi Dönemde Eğitici Teknikler

Freinet pedagojisi, hiç kimsenin tek başına öğrenemeyeceğini ve bütüncül gelişimde diğer insanlarla etkileşim kurmanın önemli olduğunu savunmaktadır. Okul öncesi dönemde öğretmenin eğitimdeki temel görevi bilgi aktarıcısı olmaktan ziyade çocuklara öğrenme sürecinde rehberlik etmek ve çocukların bağımsız birey olmalarını sağlamaktır. Freinet pedagojisi de çocukların eğitim sürecinde aktif katılımlarını sağlayarak öğrenmeyi yaşamın bir parçası haline getirmeyi hedeflemiştir (Lobo, 2024).

- Öğrenmenin doğal yolu deneysel deneme yanılmadır. Öğrenme ilk olarak teorik bilgidен değil deneyim ile başlar. Fen derslerinde olan formülü öğrenip sonrasında soru çözmek işe tersten başlamak gibidir.

- Zekâ bireyin diğer yaşamsal öğelerinden bağımsız değildir. Okul aynı zamanda zekanın soyut biçimini de geliştirmektedir.
- Öğretmen olabildiğince az konuşmalıdır.
- Sınıfta disiplin olmalıdır fakat ceza verilmemelidir.
- Öğrenmenin anlamlı olabilmesi için günlük hayatla iç içe olmalıdır
- Laboratuvarlarda çeşitli araç gereçler, teknolojik cihazlar bulunmalıdır. Çocuğa önce teorik bilgi verip sonrasında deney yaptırmak yerine tam tersi yapılırsa daha etkili olacaktır (Aydınbeğ ve Yüksel, 2019).

3.5. Freinet Pedagojisinin İlkeleri

Freinet'in 1964'te "Pedagojik Değişmezler" adlı eserinde tanımladığı pedagojik ilkeler:

- Öğrenmede öğretmenin ya da yetişkinin değil, çocuğun aktif olduğu bir yaklaşım benimsenmektedir. Çocuğa saygı ve güven duymak, çocukları okulun merkezine koymakta ve üretkenlik, ifade etme, iletişim becerilerini desteklemektedir.

- Okul, yaşamla birleşerek çocukların da dâhil olduğu dış yaşam üzerine açılmaktadır.

- Deneysel yaklaşım; teori ile pratik arasındaki ilişki önemsenmektedir.

- Her çocuğun kendi öğrenmesine saygı duyan yani grup içinde bireysel çalışma önemsenmektedir (Costa Rico, 2019).

- Öğretmenlerin desteğiyle öğrencilerin kendi aktivitelerinin sorumluluğunu üstlenmesi, sınıf içi süreçlere katılımları önemsenmektedir.

Bu ilkelerin gelişimi için farklı uygulamalar yapılmaktadır:

- Bireysel veya grup olarak serbest ifade (sözlü, yazılı, bedensel). Örneğin, her günün başında sınıfla "Nasılsınız?" sorusu ile iletişim kurma (Costa Rico, 2019).

- Karşılıklı iletişim ve etkileşimde bulunma.

- Deneysel olarak olaylara yaklaşma.

- Hem bireysel hem sınıf çalışmasında sorumluluklar üstlenme.

- Eleştirel düşüncenin gelişimi.

Freinet pedagojisi hem öğrencilerin akademik başarılarını iyileştirmekte hem de okul gelişimini desteklemektedir.

3.6. Okul Öncesi Eğitimde Freinet Pedagojisi Üzerine Çalışmalar

Freinet pedagojisi çok yönlü bir pedagojidir. Resmi ya da değil, her türlü eğitim seviyesine uyarlanabilir ve uyarlanmalıdır. Çoğunlukla okul öncesi, ilkokul ve ortaokula uyarlanan bu pedagoji, bu çalışmada okul öncesi çocuklarına uyarlanmış bir araştırma üzerinden incelenmektedir. Hollanda'da Hoofddrop Freinet okulunda Freinet yaklaşımıyla uygulanan okuma yazma çalışmaları ele alınmıştır. Bu çalışmanın amacı Freinet yaklaşımında okuma yazma becerilerinin okul öncesi dönemde nasıl pekiştirildiğini ortaya koymaktır. Çalışmanın örneklemini dört-sekiz yaşlardan oluşan 52 çocuk oluşturmaktadır. Okul, Freinet okullarının olması gerektiği şekilde uygun bir alanda yapılandırılmıştır. Bu alan çocukların hafta boyunca öğrendiklerini aileleriyle paylaştıkları ve oyun oynadıkları bir ortamdır. Okulda serbest araştırma alanı ve araştırma sonuçlarının paylaşıldığı özel alanlar bulunmaktadır. Sınıf yapıları, çocuklar arasında iş birliğini sağlamak için dört-beş, beş-altı, altı-yedi, yedi-sekiz yaş gruplarından oluşmaktadır. Sınıflar her öğrencinin ilgisi ve öğrenme ritmine göre düzenlenmiştir. Geleneksel eğitim anlayışından ziyade çocuk merkezli bir eğitim anlayışını benimseyen bu okulda grup çalışmaları da oldukça önemlidir. Grup çalışmalarında çocuklar akranlarıyla iş birliği yaparak sorumluluk almakta ve öğrenme sürecine aktif katılmaktadırlar. Okuma yazma çalışmaları da Freinet pedagojisine yönelik olarak yürütülmektedir. Freinet, çocukların merak ederek öğrenme ihtiyacı hissedeceklerini söylemektedir. Bu doğrultuda okuma yazma eğitimlerinde çocukların doğal öğrenme sürecine uygun olarak okuma ve yazmaya karşı merak duymaları teşvik edilmektedir. Okul öncesi dönemde çocuklarda, doğal bir okuma süreci başladığı söylenmektedir. Ancak bu dönemde başlayan ve doğal okuma olarak adlandırılan okumanın tam bir okuma olmadığı düşünülmektedir. Bu dönemdeki okuma çalışmaları serbest ifade ve çizimle ilişkilendirilmektedir. Küçük yaş gruplarında çocuklar duygu ve deneyimlerini çizimle anlatmaktadırlar. Serbest çizimlerle çocukların yaptığı resimler öğretmenler yardımıyla yazıya dökülmektedir. Özgür ifade yöntemiyle etkinlikler belirlenmektedir. Örneğin bir çocuk gezide yavru bir köpek gördüğünü söyleyince diğer çocukların merakla arkadaşlarına sorular yönelmesi sonucu o haftanın etkinlik konusu belirlenmiş olmaktadır. Çekirdek kavram 'köpek' ve 'k' sesi olabilir. Hafta içerisinde yapılacak etkinlikler bu çekirdek kavramlar çerçevesinde şekillenmektedir. Oluşturulan serbest metinlerin Hoofddrop okulunda sergilenmesi ve başkaları tarafından ulaşılabilir olması önemlidir. Bu amaçla dünyada, çocuklar arasında yazışmalar yapılmaktadır. Örneğin Türkiye'deki 1999 depreminde yine Hoofddrop Freinet okulu, yardım kampanyası düzenleyerek elde edilen gelirlerle Sakarya'da bir okul yaptırmış ve daha sonra okulun öğrencileriyle

yazışmalar yapmışlardır. Bu çalışmada Hoofddrop Freinet okulu ve okulda yapılan çalışmalar incelenmiş ve Freinet tarafından geliştirilen özgür ifade, serbest metin gibi birçok tekniğin uygulandığı tespit edilmiştir. Freinet çalışmalarına bakıldığında, okul öncesi dönemde çocukların sosyal, akademik, entelektüel gelişimleri önem kazanmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, Freinet yaklaşımının çocukların deneyim ve ilgilerini esas alarak öğretimi yapılandırma, kendi öğrenmelerinden sorumlu olma bilincini kazandırma ve sosyal yaşam becerilerini geliştirme hedeflerini büyük ölçüde gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu çalışma, Freinet yaklaşımındaki okuma-yazma etkinliklerinin uygulama boyutunu ortaya koyması sebebiyle de önemli bir çalışmadır (Ay, 2012).

4. Sonuç

Freinet pedagojisi, eğitimi birçok açıdan ele alarak yirminci yüzyıldan bu zamana kadar eğitime yeni ve farklı bir bakış açısı kazandırmıştır. Eğitimi bütüncül bir yaklaşımla ele alarak çocukların aktif katılımını ve deneme yanılma ile öğrenmeyi merkeze alan bir anlayış sunmaktadır. Çocuk merkezli bir öğrenmeyi benimseyen ve bu yaklaşımı geliştiren Freinet, geleneksel eğitime karşı gelmiş, geleneksel eğitimin sınırlılıklarına eleştirel yaklaşmıştır. Gerçek yaşamla eğitimi bütünleştiren Freinet, iş birliğine dayalı, çocukların hem bireysel hem kolektif çalışmalarını önemseyen deneyim odaklı bir alternatif pedagojidir. Bu yaklaşım öğrencilerin yaratıcılıklarına, özerkliklerine, bireysel gelişimlerine yönelik tekniklerle geliştirilmiştir. Temel eğitimin ilk aşaması olan okul öncesi eğitim çocukların altı yaşına kadar fiziksel, psikolojik, sosyal ve entelektüel yönlerden bütüncül gelişimini amaçlamaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların keşfetme isteklerini ve doğal bir şekilde oluşan meraklarını destekleyen bu pedagojik yaklaşım, iş birliğine dayalı öğrenme ortamları oluşturmakta ve çocukların özerk gelişimlerini desteklemektedir. Çocukların bütüncül gelişimine önem veren Freinet, doğayla maksimum düzeyde temas etmeleri gerektiğini ve bu deneyimlerin yaşamlarının temeli olacağını ifade etmiştir (Freinet, 1996a). Freinet pedagojisinin eğitim dünyasına en önemli katkıları sınıflarda matbaa kullanımı, iş birliğine dayalı etkinlikler, deneme yanılma ile öğrenme ve serbest ifade tekniğidir. Çocukların serbest ifade tekniğiyle kendi yazılarını matbaa ve duvar gazetesi ile yazıya dökmeleri, günlük yaşantılarını yaşam kitabı aracılığıyla anlatmaları, onların dil gelişimi ve kendilerini ifade etme becerilerini desteklemektedir. Okul öncesi eğitimde oyun temelli öğrenme ile uyumlu olan deneme yanılma tekniği, çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerine katkı sağlamakta ve sosyal duygusal gelişimlerini desteklemektedir. Bu katkılar çocukların hem bireysel hem akademik

gelişimlerini desteklemekle beraber toplumsal dayanışma ve iş birliğini de teşvik etmektedir. Freinet pedagojisine göre çocuklar sadece teorik bilgiyle değil aynı zamanda pratik deneyimlerle öğrenmeli ve bu şekilde aktif birer katılımcı haline getirilmelidir. Bu pedagojinin uygulanması ve günümüz eğitim sistemine uyarlanmasıyla ilgili eleştiriler de bulunmaktadır. Okul öncesi dönemde sınıfların çok kalabalık olması sebebiyle doğa yürüyüşleri ve atölye etkinlikleri yeterli şekilde gerçekleştirilememektedir. Fakat okul öncesi eğitimde uygulanan pedagojik yöntemler açısından mekân, çocukların öğrenme süreçlerinde önemli rol oynamaktadır. Bu sebeple okul öncesi mekanları düzenlenmeli ve çocukların bütüncül gelişimleri önemsenmelidir (Freinet, 1996a; Munoz & Prado, 2022). Okul öncesi dönemde çocukların deneme yanılma ile öğrenmesi desteklenmelidir. Doğa gezileriyle çevreyi gözlemlenmeleri ve deneyimlenmeleri sağlanmalıdır. Bu süreçte doğadan materyallerle etkinlikler uygulanabilir. Tahta, yaprak, taş gibi materyaller kullanılabilir. Çeşitli bitki ve hayvanlar gözlemlenebilir. Çocuklara özgür ifade ortamı oluşturulmalıdır. Okul öncesi dönemden itibaren bu sağlanırsa çocuklar duygu, düşünce ve deneyimlerini özgürce ifade edebilir. Böylece çocukların özerk gelişimlerine katkı sağlanabilir. Etkinliklerle ve hikâye anlatma gibi oyunlarla serbest düşünce desteklenebilir. Bu şekilde serbest metin ve serbest çizim gibi tekniklerinin temeli oluşturulur. Bu da Freinet tekniklerinin uygulanmasına katkı sağlar. İş birlikli çalışmalar desteklenerek Freinet'in grup çalışması ve bahçecilik, el yapımı kitaplar gibi atölye teknikleri uygulanabilir. En önemlisi ise çocukların okul yaşamının günlük yaşama dahil edilmesidir. Çünkü Freinet'e göre okul, hayatın devamıdır ve öyle hareket edilmelidir. Okul öncesi dönemde günlük yaşantılar aracılığıyla çocuklar okul için araştırma, etkinlik, oyun konuları bulabilir ve öğrenme süreçlerine aktif katılım gösterebilirler. Özetle dayatılmış müfredat yerine çocukların ihtiyaçları doğrultusunda eğitime katılım göstermeleri çok daha önemli ve kıymetlidir. Sonuç olarak Freinet pedagojisi hem eğitim alanında önemli ilkeler ve teknikler hem tarihsel anlamda önemli bir miras bırakmış ve eğitimde özgürlükçü bir yaklaşımın öncüsü olmuştur. Bu yaklaşımın ilkeleri ve teknikleri günümüzde hala geçerliliğini korumaktadır. Birçok modern eğitim uygulamalarına da ilham vermektedir. Özellikle son yıllarda yapılan çalışmalara bakıldığında Freinet pedagojisinin okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar eğitimin tüm kademelerinde pedagojik çalışmaları mümkün ve gerekli kılan temel unsurları sunduğu görülmektedir (Barros & Ferreira, 2022). Eğitimcilerin, Freinet pedagojisini daha geniş bir perspektifte incelemelerinin, pedagojinin daha etkili bir şekilde uygulanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5. Kaynakça

- Albarelo, F., Canella, R. & Tsuji, T. (2014). La práctica del periodismo escolar como estrategia de inclusión digital genuina en el Modelo 1 a 1. *Austral Comunicación*, 3(1), 31–70. <https://doi.org/10.26422/aucom.2014.0301.alb>
- Albulescu, I. & Catalano, H. (2017). *Alternative educational methodologies*. Paper presented at the Specific Methodologies in Educational Alternatives conference, Bistrita, Romania.
- Arena, A. P. B. & Resende, V. A. D. L. (2021). *Por uma pedagogia Freinet: bases epistêmicas e metodológicas*. Pedro e João Editores.
- Ay, F. (2012). Erken çocukluk döneminde okuma-yazma: Bir Celestin Freinet okulu örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 213-218.
- Aydınbeğ, C. & Aygün, H. (2019). Une approche pédagogique alternative au collégial: La pédagogie Freinet. *Kesit Akademik Dergisi*, 18, 371-382. <https://doi.org/10.18020/kesit.1596>
- Barros, F. C. O. M. de. (2017). A teoria histórico-cultural e os pressupostos metodológicos de Celestin B. Freinet na educação infantil. *Revista Ibero-Americana de Estudos em Educação*, 12(1), 649-668. <https://doi.org/10.21723/riace.v12.n.esp.1.2017.9670>
- Barros, F. C. O. M. de & Ferreira, G. (2022). A formação de professores e os princípios de Célestin Freinet em municípios paranaenses. *Cadernos CEDES*, 42(117), 199-210. <https://doi.org/10.1590/cc251583>
- Bruliard, L. (1998). Un exemple de l'émergence des sciences humaines dans le mouvement Freinet: Le conflit avec l'Institut Parisien de l'École Moderne (1958-1961). In H. Peyronie (Ed.), *Freinet, 70 ans après (p. 45)*. Presses universitaires de Caen. https://books.openedition.org/puc/10519?lang=fr&utm_source=adresinden erişilmiştir (11.02.2025).
- Byrne, T. (2008). El periódico escolar propicia un ciudadano comunicativo. Disertaciones: *Anuario Electrónico de Estudios en Comunicación Social*, 1(1). <https://revistas.urosario.edu.co/index.php/disertaciones/article/view/3983/2955> adresinden erişilmiştir (5.02.2025).
- Cactano, A. & Bortolanza, L. (2018). Pedagogia Freinet: Educando a criança para a vida e pela vida na Educação Infantil. *Revista de Educação*, 12(1), 29. <https://doi.org/10.4025/tpe.v21i1.41130>
- Costa Rico, A. (2010). *D'abord les enfants: Freinet y la educación en España (1926-1975)*. Universidade de Santiago de Compostela. <https://doi.org/10.4000/histoire-education.2352>
- Costa Rico, A. (2019). Célestin e Élise Freinet: Unha pedagogía do século XX que se renova no presente. *Innovación Educativa*, 29, 1–15. <https://doi.org/10.15304/ic.29.6284>

- Errico, G. (2014). La pedagogía Freinet en España: La importancia del Movimiento Cooperativo de Escuela Popular (MCEP). *Cabás*, 12, 1–14. <https://doi.org/10.35072/CABAS.2014.85.78.001>
- Fernandes, R. S. & da Silva, A. D. (2019). A formação continuada e os espaços-tempo na educação infantil: Ensaios e experimentações. *Práxis Educacional*, 15(32), 316–336. <https://doi.org/10.22481/praxis.v15i32.5057>
- Ferraz Lorenzo, M. (2016). Un ejemplo de renovación pedagógica en Canarias durante los años 30: Tras el rastro y los retos de las técnicas Freinet. *História da Educação*, 20(50), 157–175. <https://doi.org/10.1590/2236-3459/64674>
- Fortunato, I. (2022). O trabalho na pedagogia Freinet, ou seus marcos pela renovação da educação. *Revista on-line de Política e Gestão Educacional*, 28, <https://doi.org/10.22633/rpge.v26i00.17299>
- Fortunato, I. & Porto, M. do R. S. (2020). O método natural e o pensamento complexo: Uma relação possível para a educação escolar. *Educação e Pesquisa*, 46, 1–16. <https://doi.org/10.1590/S1678-4634202046219428>
- Fortunato, I., Porto, M. D. R. S., & Barros, F. C. O. M. D. (2022). A pedagogia de Célestin Freinet em tempos de pandemia. *Linhas Críticas*, 28. <https://doi.org/10.26512/lc28202243217>
- Freinet, C. (1964, Haziran). *Bandes enseignantes et programmation*. *Bibliothèque de l'École Moderne*. <https://www.icem-pedagogie-freinet.org/nodc/18356> adresinden erişilmiştir (05.02.2025).
- Freinet, C. (2004). Pedagogia do bom-senso. Trad. J. Baptista, 7.
- Freinet, É. (1968). *Naissance d'une pédagogie populaire*: Historique de l'école moderne (Pédagogie Freinet). <https://www.pdfdrive.to/filedownload/naissance-dune-pedagogie-populaire-historique-de-lecole-moderne-pedagogie-freinet> adresinden erişilmiştir (12.02.2025).
- Freinet, É. (1979). *O itinerário de Célestin Freinet: A livre expressão na pedagogia de Freinet*. Francisco Alves.
- Freire, P. (1996). *Pedagogia da autonomia: Saberes necessários à prática educativa* (25th ed.). Editora Paz e Terra. <https://doi.org/10.18764/2446-6549.2019.10355>
- Giauque, N., Tièche Christinat, C., Borel, D., & Meirieu, P. (2015). La pédagogie Freinet: concepts, valeurs, pratiques de classe. *Chronique Sociale*. *Carrefours de l'éducation*, 58(2), 259–26. <https://doi.org/10.3917/cdle.058.0259>
- Go, H.-L., Riondet, X., & Hofstetter, R. (2018). *Les acteurs de l'Éducation nouvelle au XXe siècle. Itinéraires et connexions*. Presses universitaires de Grenoble. <https://doi.org/10.4000/rechercheseducations.10815>
- González-Montegudo, J. (2013). Célestin Freinet, la escritura en libertad y el periódico escolar: Un modelo de innovación educativa en la primera mi-

- tad del siglo 20. *Revista Brasileira de Educação*, 18(54), 181-198. <https://doi.org/10.1590/S2236-34592013000200002>
- Gumiero, R., & Araújo, K. de. (2019). Contribuições de Paulo Freire e Célestin Freinet ao Processo de Ensino-Aprendizagem. *Acta Scientiarum. Education*, 41. <https://doi.org/10.4025/actascieduc.v41i1.41255>
- Hofstetter, R. (2020). “Freinet Chimneys”: Experimenting with emancipatory public education (Geneva in the 60s to 80s). *Espacio, Tiempo y Educación*, 7(1), 89-115.
- Imbernón, F. (2017). Celestin Freinet, a present and current pedagogy. *Revista Ibero-Americana de Estudos em Educação*, 12(1), 591-595. <https://doi.org/10.21723/riace.v12.n.esp.1.2017.9664>
- Jiménez Mier Terán, F. (1996). Freinet en España: La Revista Colaboración. *Historia de la Educación*, 16, 605-606.
- Kárpava, A., & Juárez Ramos, V. (2020). Educación para la paz: Un espaço de innovación e intercambio de buenas prácticas docentes. *Revista de Educación para la Paz y la Innovación Educativa*, 15(1), 1-10. <https://doi.org/10.15366/riejs2020.9.2.014>
- Lobo, M. D. A. (2024). Contribuições de Célestin Freinet para as ações pedagógicas na educação infantil. *Trabalho de Conclusão de Curso (TCC), Universidade Federal de Mato Grosso do Sul (UFMS)*. <https://doi.org/10.21723/riace.v19i00.17577>
- Mason, R. (2023). Writing and selfhood in the pedagogy of Célestin Freinet. *French Studies*, 77(1), 48–63. <https://doi.org/10.1093/fs/knac260>
- Melim, A. P. G., & Almeida, O. A. (2019). A abordagem de Emmi Pikler: Olhares sobre contextos educativos para bebês e crianças pequenas. *Revista Entre Ideias*, 12(1), 98. <https://doi.org/10.9771/re.v8i2.29002>
- Moran, J. M. (2012). *A educação que desejamos: Novos desafios e como chegar lá* (5th ed.). Papyrus. <https://books.google.com.br/books?id=mHcADwAAQ-BAJ&printsec=frontcover&hl=ptbr&source=#v=onepage&q&f=false> adresinden erişilmiştir (13.02.2025).
- Munhoz, L. & Prado, G. (2022). Pedagogia de Freinet e o trabalho com bebês: Desafios e possibilidades. *Cadernos CEDES*, 42(117), 133-142. <https://doi.org/10.1590/CC251553>
- Oliveira, T. R. S., Almeida, P. C. A. & Zukowsky-Tavares, C. (2024). As contribuições da pedagogia Freinet para as práticas pedagógicas nos anos iniciais do Ensino Fundamental. *Revista Ibero-Americana de Estudos em Educação*, 19. <https://doi.org/10.21723/riace.v19i00.17577>
- Ortega-Rodríguez, P. J., & Estrada, F. J. P. (2022). Factores influyentes en la mejora escolar: Un estudio de casos en las escuelas Freinet. *Revista Complutense de Educación*, 33(2), 181-195. <https://doi.org/10.5209/rced.70415>

- Öztürk, Z. (2019). Tasarım ve beceri atölyelerine yönelik uygulamalar-Almanya örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(227), 141-158. <https://doi.org/10.37669/millicgitim.957189>
- Pepin, M. & St-Jean, É. (2019). Assessing the impacts of school entrepreneurial initiatives: A quasi-experiment at the elementary school level. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 26(2), 273-288. <https://doi.org/10.1108/JSBED-07-2018-0224>
- Rabazas Romero, T., Ramos Zamora, S. & Sanz Simón, C. (2019). Freinet pedagogy in the university: An innovative project in the history of education. *Paedagogica Historica*, 55(4), 589-607. <https://doi.org/10.1080/00309230.2018.1556308>
- Ribeiro Kusunoki, K. A., de Lima, E. A., & Schneider Vieira de Moraes, T. (2023). Técnicas Freinet e trabalho pedagógico na Educação Infantil: Reflexões sobre os Cantos de Trabalho. *Revista Diálogo Educacional*, 23(76). <https://doi.org/10.7213/1981-416X.23.076.DS18>
- Rico, A. C. (2019). Célestin e Élise Freinet: Unha pedagogía do século xx que se renova no presente. *Innovación Educativa*, 29, 157-197. <https://doi.org/10.15304/ic.29.6284>
- Rico, A. C. (2024). El maestro que prometió el mar. Una historia de vida y un film conmovedores: Une histoire de vie et un film émouvants. *Cabás. Revista Internacional sobre Patrimonio Histórico-Educativo*, 31, 307-311. <https://doi.org/10.1387/cabas.26176>
- Riondet, X., & Go, H. L. (2019). Absence or presence of constraint in the Freinet School. *L'Évolution Psychiatrique*, 84(2), 307-314. <https://doi.org/10.1016/j.evopsy.2019.01.001>
- Salime, K. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazma becerilerine yönelik yaptıkları etkinliklere ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eastern Mediterranean University]. Eastern Mediterranean University Açık Erişim Sistemi. <http://hdl.handle.net/11129/4963> adresinden erişilmiştir (12.02.2025).
- Santaella-Rodríguez, E., & Martínez-Heredia, N. (2020). La imprenta y el periódico escolar: Adaptación de las técnicas Freinet a la realidad do século XXI. *Estudios sobre Educación*, 38, 217-232. <https://doi.org/10.15581/004.38.217-232>
- Silva, A. L. R. D., Lima, E. A. D., & Valiengo, A. (2017). Pedagogia Freinet e a escola no século XXI: Perspectivas humanizadoras para o trabalho pedagógico. *Revista Ibero-Americana de Estudos em Educação*, 12(1), 669-687. <https://doi.org/10.21723/riacc.v12.n.esp.1.2017.9632>
- Sirjajeva, J. (2021). *Freinet's pedagogy as an important component of Finnish curriculum for Early Childhood Education and Care*. Bachelor's thesis, Metropolia University of Applied Sciences). *Degree Programme in Social Services*.

- Sirino, M. B. (2022). Avaliação no ensino superior em tempos de pandemia: Uma experiência “freinetiana” numa perspectiva discursiva. *Humanidades & Inovação*, 9(5), 296-302.
- Sirino, M. B., Mota, P. F., Bezerra, A. C., da Costa, L. M. V. & de Oliveira, C. (2022). Ações ‘formais,’ ‘não formais’ e ‘informais’ nas dependências da Universidade Castelo Branco: Um coletivo popular em ação! *Humanidades & Inovação*, 9(3), 305-312.
- Toran, M. (2012). Çocukluğun ve Erken çocukluk eğitiminin tarihi ve kurumsal temelleri. A. Avcı, ve M. Toran (Ed.) içinde *Okul öncesi eğitime giriş* (s. 1-19). Ankara: Eğiten Kitap.
- Tortora, E. (2020). Diálogos com a matemática na Educação Infantil: Possibilidades de aprendizagem com a pedagogia Freinet. *Revista Prática Docente*, 5(2), 652-672. <https://doi.org/10.23926/RPD.2526-2149.2020.v5.n2.p652-672.id715>
- Tripi, M. (2024). The pedagogy of listening: The Italian Movimento di Cooperazione Educativa and a transdisciplinary early childhood educational approach. *Paedagogica Historica*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/00309230.2024.2413154>
- Uğurlu, A. & Sever, R. (2024). Investigation of anxiety levels of primary school teachers’ towards out-of-school learning environments. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 25(2), 670-690.
- Zabala, A. (1998). *A prática educativa: Como ensinar*. Penso editora. <https://www.ifmg.edu.br/ribeiraodasneves/noticias/vem-ai-o-iii-ifmg-debate/zabala-a-pratica-educativa.pdf> adresinden erişilmiştir (13.02.2025).